

Oproep voor samenwerking voor seksuele veiligheid

Joyce Grul – Programma Manager Seksuele Veiligheid – Universiteit Maastricht

j.grul@maastrichtuniversity.nl

Inhoudsopgave

Oproep voor samenwerking voor seksuele veiligheid	1
Aanleiding voor samenwerking	1
Probleemstelling seksueel geweld preventie trainingen	1
1. Online training voor studenten	2
2. Training voor medewerkers	3
a. Online cursus 'responding to sexual violence disclosures'	3
b. Serious game 'beyond boos'	4
3. Informatie over seksueel grensoverschrijdend gedrag en positieve seksualiteit	5
Annex A. serious game 'beyond boos'	6

Aanleiding voor samenwerking

Bij het ontwikkelen en implementeren van het Programma Seksuele Veiligheid UM zijn wij veel uitdagingen tegenkomen. Deze uitdagingen zijn niet beperkt tot de Universiteit Maastricht maar zullen worden (h)erkend door iedere hoger onderwijsinstelling die een effectief programma tegen seksueel geweld wil implementeren. Daarom stellen wij een samenwerking voor op drie concrete onderwerpen/uitdagingen. Deze zullen wij hieronder toelichten met de bijbehorende oplossing.

Probleemstelling seksueel geweld preventie trainingen

In het huidige aanbod van verschillende trainingen voor seksueel geweld preventie in Nederland zien we vier grote problemen:

- Geen evaluatie van trainingen: Wanneer wij trainingen aanbieden ter preventie van seksueel geweld dan is het doel het verkleinen van het aantal seksueel geweld incidenten. Helaas heeft tot nu heeft geen enkel training binnen Nederland dit geëvalueerd. We vinden dit jammer: we willen immers trainingen aanbieden die ook echt een werking hebben, de oorzaken van seksueel geweld aanpakken en helpen om incidenten van seksueel geweld te verkleinen. Trainingen aanbieden die niet effectief zijn is zonde van tijd en geld. Daarnaast is er nog een risico met niet geëvalueerde trainingen, namelijk dat zij onbedoelde negatieve effecten kunnen hebben. Bijvoorbeeld dat deelnemers na de training (meer) in verkrachtingsmythen geloven (het geloven in/het accepteren van verkrachtingsmythen is een belangrijke factor van seksueel grensoverschrijdend gedrag en geweld).
 - Ook als het geëvalueerd is moet je alert blijven. Sommige trainingen zijn alleen geëvalueerd op de mate van 'plezier' of 'nuttigheid' maar niet of er een attitude verandering heeft plaatsgevonden (en welke) of wat de deelnemer heeft geleerd.
- Daarnaast zien we ook dat het theoretisch kader van vele trainingen die aangeboden worden afwijkt van concepten die effectieve trainingen in andere landen onderbouwen, of zelfs op

geen theoretisch kader bouwen. Dit is zorgwekkend: immers zijn er ook studies die aantonen dat goed bedoelde interventies ongewenste resultaten hebben, zoals studies die aantonen dat een kleine mensen naar het volgen van de workshop meer agressie tegenover vrouwen toonde, misschien als een soort tegenreactie op het onderwerp.

- Er bestaan effectieve trainingen uit andere landen. Deze zijn/worden in de komende tijd bij UM getest, zoals:
 - [Zoals RealConsent](#) (V.S.),
 - [Green Dot](#) (V.S.) en
 - [EAAA \(flip the script\)](#) (Canada). Bij deze 'sexual assault resistance' training is wetenschappelijk aangetoond dat het seksuele geweld dat vrouwelijke studenten ervaren wordt verminderd met 50% na het doorlopen van de training
- Trainingen spreken maar beperkte doelgroepen aan
 - Trainingen vaak gericht op vrouwen
 - Gebrek aan trainingen voor medewerkers
- Trainingen zijn niet gericht op de factoren die seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld veroorzaken

1. Online training voor studenten

Wij waren op zoek naar training voor studenten en zijn uitgekomen bij RealConsent. Waarom een online training en waarom RealConsent?

- Effectief seksueel geweld preventie
 - Trauma sensitief
- Logistiek haalbaar
 - Een fysieke workshop is niet kost effectief om alle studenten te bereiken (of iets te kunnen aanbieden) én het is lastig om voldoende docenten te trainen (om alle eerstejaarsstudenten een training aan te bieden)
- Focus op eerstejaarsstudenten
 - Onderzoek laat zien dat zij het meest risico lopen op het ervaren van seksueel geweld
- Preventie van slachtofferschap én daderschap
- Voldoen aan de vraag van studenten
 - Vraag van studenten voor consent workshops. Echter zijn deze niet effectief voor seksueel geweld preventie. RealConsent biedt hier wel informatie over consent waardoor wij voldoen aan de vraag van studenten zonder in te leveren op effectiviteit.
- Training die de verschillende risicofactoren van seksueel geweld behandelen.
 - Bijvoorbeeld alcohol.

[RealConsent](#)

- Bewezen effectief preventie van seksueel geweld en revictimisatie
- Behandelt slachtofferschap én daderschap
- Bystander interventie
- Alcohol module
- Includeert de rol van gender (man en vrouw module)
- Kleine focus op consent

Zie de onderzoeksresultaten [hier](#).

RealConsent is een top interventie maar het zou nog beter zijn als wij een variant kunnen aanbieden gericht op de Nederlandse context en beschikbaar in de Nederlandse (en Engelse) taal. Denk hierbij aan juridische zaken zoals de wettelijke alcoholleeftijd maar ook hoe de meeste studenten wonen (in studentenhuisvesting i.p.v. op campus).

Veel onderwijsinstellingen hebben een lage opkomst/reactie van studenten bij activiteiten rondom sociale en seksuele veiligheid. Het ontwikkelen van een bijbehorende effectieve communicatie strategie is hierbij een must. (De training EEEA is een goed voorbeeld van een effectieve training inclusief effectief materiaal voor marketing).

✓ **Samenwerking: online training ontwikkelen in de Nederlandse context.**

- Mogelijkheid om ook een module over drugsgebruik en positieve seksualiteit te ontwikkelen en een versie voor LHBTI+ studenten.
- De online training kan zo worden ontwikkeld dat er makkelijk instelling- specifieke informatie aan kan worden toegevoegd en/of dat het kan worden toegevoegd aan de online omgeving van de desbetreffende instelling (zoals canvas of blackboard).
- Daarnaast kunnen wij naast de ontwikkeling van de online training ook een implementatie en communicatie strategie ontwikkelen. Denk hierbij aan marketing materialen met slogans die inspelen op de motivatie van studenten. Dit kan worden gedaan in samenwerking met een expertisecentrum én studenten.

Een voorwaarde voor UM is om deze training te ontwikkelen in samenwerking met RealConsent. Dit kan in samenwerking met een Nederlands expertisecentrum zoals Rutgers.

Wij schatten de ontwikkelingskosten op 200.000 plus budget voor een projectleider. Hoe meer onderwijsinstellingen hieraan willen bijdragen, des te lager de kosten per instelling.

2. Training voor medewerkers

a. Online cursus 'responding to sexual violence disclosures'

De doelgroep medewerkers bestaat uit veel verschillende rollen en functies. Idealiter hebben al deze medewerkers kennis van seksueel grensoverschrijdend gedrag en kunnen zij trauma sensitief reageren op een onthulling van seksueel geweld. Dit betekent niet dat alle medewerkers *ondersteuning* hoeven te kunnen bieden, juist kunnen doorverwijzen is daarentegen wel belangrijk. Hiervoor zijn specifieke medewerkers aangesteld (zoals vertrouwenspersonen) die deze ondersteuning bieden. Deze medewerkers met een formele rol kan je een fysieke training van een dag aanbieden. Echter alle mentoren, docenten, leidinggevenden en decanen een fysieke training aanbieden is veel kostelijker en logistiek ingewikkelder.

Trauma sensitief reageren is van groot belang voor het helingsproces van het slachtoffer/overlever. Daarentegen (onbedoelde) verkeerde reactie(s) kunnen negatieve effecten hebben voor het slachtoffer/overlever. Een negatieve reactie wordt ook wel een 'tweede verkrachting' genoemd. Positieve reacties zorgen ervoor dat het slachtoffer/overlever de ervaring beter verwerkt en hulp vraagt/zoekt.

Trauma sensitief reageren op een onthulling van seksueel geweld vergt andere kennis en vaardigheden voor seksueel geweld dan voor andere onderwerpen zoals pesten. Daarnaast ligt op het

onderwerp seksualiteit en seksueel geweld een taboe en ervaren medewerkers handelingsverlegenheid. Daarom is een online training voor (alle) medewerkers van groot belang.

Bij UM bieden wij de online cursus 'responding to sexual violence disclosures' aan. Wij hebben de cursus aan het begin van het academisch jaar beschikbaar gesteld aan alle medewerkers. De cursus wordt aangeboden door het bedrijf [Epigeum](#) en is gericht op de U.K. context. Binnen de cursus kan je informatie aanbieden over Nederland en je eigen onderwijsinstelling. Echter moet je hiervoor doorklikken waardoor het moeilijker is om bij de relevante informatie terecht te komen over bijvoorbeeld wetten in Nederland of ondersteuning beschikbaar bij jouw instelling. Dit zorgt ervoor dat medewerkers minder gemotiveerd zijn om de cursus volledig te doorlopen. Het Centrum Seksueel Geweld biedt ook een [e-module](#) aan in het Nederlands. Deze bieden wij aan naast de Engelse cursus voor de Nederlandssprekende medewerkers maar mist onderwijs specifieke informatie.

De cursus 'responding to sexual violence disclosures' draagt bij aan de kennis en vaardigheden van de medewerker om een effectieve en trauma sensitieve eerste reactie te geven bij een onthulling van seksueel geweld. In de cursus leert men over de context seksueel geweld en trauma sensitief reageren en doorverwijzen.

Een online cursus is kost effectief doordat het beschikbaar kan worden gesteld aan alle medewerkers. Daarnaast is het laagdrempelig omdat medewerkers de cursus kunnen volgen op een eigen gekozen moment en altijd kan worden geraadpleegd. De cursus is geschikt voor verschillende doelgroepen (leidinggevenden, mentoren, receptionisten, etc.).

- ✓ Samenwerking: Nederlandse variant ontwikkelen 'responding to sexual violence disclosures' met mogelijkheden om onderwijs instelling specifieke informatie toe te voegen

Mogelijke samenwerkingspartner in Nederland: [Fabriek69](#) (expertisecentrum op o.a. seksueel geweld en onderwijs)

b. Serious game 'beyond boos'

Voor medewerkers zijn er bijna geen trainingen beschikbaar die seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar maken en handvatten geven voor respectvolle interactie. Daarnaast zijn er laagdrempelige en effectieve interventies nodig die makkelijk inzetbaar zijn om een grote groep medewerkers in een (relatief) korte tijd te kunnen bereiken.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag vindt ook plaats op de werkvloer en in de onderwijssetting. Als werkgever heb je een plicht naar je medewerkers toe om zorg te dragen voor hun sociale veiligheid en als onderwijsinstelling heb je een voorbeeldfunctie naar studenten toe. Op de werkvloer zien wij grote verschillen in de betrokkenheid bij het onderwerp sociale en seksuele veiligheid maar ook grote verschillen over hoe ziet een veilige omgeving eruit en waarom is het belangrijk. Om deze gesprekken op een constructieve manier te voeren en het onderwerp bespreekbaar te maken hebben medewerkers tools nodig. Voor sociale veiligheid in de breedste zin van het woord zijn er al meer spellen/activiteiten/trainingen beschikbaar, voor seksuele veiligheid missen deze. Er is juist specifiek aandacht nodig is voor seksueel grensoverschrijdend gedrag dus daarom zouden wij hiervoor willen bijdragen aan de serious game 'beyond boos'.

Sabine Meulenbeld is een expert op het gebied van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Zij kan het spel 'beyond boos' ontwikkelen over seksueel grensoverschrijdend gedrag het hoger onderwijs zodat

alle voorbeelden in het spel aansluiten bij onze leefwereld. Dit is een toegankelijk spel om het gesprek over seksueel grensoverschrijdend gedrag te voeren met collega's en het bewustzijn te vergroten. Het geeft ook handvatten om met elkaar af te spreken wat respectvol gedrag is (en wat dus niet).

Zie annex a voor meer informatie over 'beyond boos' van [Sabine Meulenbeld](#). Geschatte investeringskosten zijn €50.000. Het spel moet nog worden ontwikkeld en zal worden getest en aangepast in de pilot fase.

✓ Samenwerking: investeren in de ontwikkeling van 'beyond boos'

3. Informatie over seksueel grensoverschrijdend gedrag en positieve seksualiteit

Studenten (en medewerkers) hebben de behoefte uitgesproken om op één plek alle informatie over seksueel grensoverschrijdend gedrag beschikbaar te maken. Daarbij is er een wens om niet alleen informatie aan te bieden over ongewenst gedrag maar ook over gewenst gedrag (positieve seksualiteit). Helaas is er een gebrek aan inclusieve en up-to-date informatie over seksueel grensoverschrijdend gedrag, seksueel geweld en positieve seksualiteit. Denk aan:

- a. Informatie over seksueel geweld is vooral gericht op slachtoffers/overlevers
- b. Informatie over seksueel grensoverschrijdend gedrag en positieve seksualiteit is vaak geschreven vanuit een wit en heteronormatief perspectief
 - i. Er is geen informatie beschikbaar voor de groepen die meer risico lopen om slachtoffer/overlever te worden van seksueel geweld
 - ii. Informatie over consent in verschillende gemeenschappen mist
 - iii. Een intersectionele lens mist
- c. Er is geen informatie over en voor plegers
 - i. Voorbeelden: hoe reageer je als je wordt aangesproken op seksueel grensoverschrijdend gedrag? Waar kan je terecht als je seksueel grensoverschrijdend hebt gehandeld of twijfelt? Hoe gaan wij om met mensen die pleger zijn geweest? Hoe draag je bij aan een leercultuur (en geen cancelcultuur)?
- d. Er is geen informatie beschikbaar voor studenten (gemiddelde leeftijd 16-26 jaar)
 - i. Er is alleen informatie voor middelbare scholieren op seggsy.nl en sense.info
- e. Seksueel geweld voor vaak geframed als een 'vrouwen probleem' dus hoe ontwikkelen wij informatie die ook jongens en mannen aanspreekt en erkend dat ook mannen slachtoffer/overlever kunnen worden van seksueel geweld

Daarnaast is aangetoond dat studenten specifiek op zoek gaan naar informatie over hulp bij seksueel geweld en is hier specifieke trauma sensitieve informatie voor nodig. Daarom is het derde voorstel voor samenwerking om inclusieve, up-to-date en trauma sensitieve informatie over seksueel grensoverschrijdend gedrag en positieve seksualiteit te gaan ontwikkelen.

✓ Samenwerking: samen een inclusieve, up-to-date en wetenschappelijk onderbouwde database ontwikkelen met informatie voor studenten (en medewerkers) voor op onze websites, als onderwijsmateriaal of op andere online plekken.

(Wij hebben al een start gemaakt voor onze website: <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/seksuele-veiligheid> en <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/seksuele-veiligheid/seksuele-veiligheid-support/seksueel-geweld-quick-help>)

Annex A. serious game 'beyond boos'

Serious game 'beyond boos' – geschreven door Sabine Meulenbeld

De meeste (seksuele) grensoverschrijding en micro-aggressies gebeuren onbewust. Onveilige werkvloeren hebben een diepe en blijvende impact op teams en mensen. De negatieve sociale en mentale consequenties zijn groot. Als opleidingsinstituut is er een dubbele verantwoordelijkheid zowel binnen als buiten de collegezaal. Daarom is het belangrijk een bewuste, inclusieve en waarderende werkcultuur te creëren.

Maar hoe doe je dat met een onderwerp dat zo veel verschillende reacties op kan roepen? Want duurzame cultuurverandering vereist voortdurende dialoog, zelfs -of vooral- als dit soms ongemakkelijk is. Helaas staat het ongemak het gesprek in de weg waardoor de noodzakelijke uitwisseling, verbinding en verandering uitblijft.

De serious game 'beyond boos' zal handvatten geven die hierin voorzien op een luchtige en veilige manier. Ook voor de mensen die het meest te leren hebben. Door het spel toe te spitsen naar de realiteit van het opleidingsinstituut, is het spel breed inzetbaar voor verschillende doelgroepen binnen de onderwijsinstelling.

De dialoog die zo gestart wordt helpt bij

- het formuleren van helder beleid
- het vormgeven van helpende teamafspraken die breed gedragen worden
- het adequaat reageren op onthullingen van ervaringen van seksuele grensoverschrijding
- het vorm geven en inbedden van omstander interventies
- het creëren van een ripple effect van gewenste omgangsvormen, handelingsvermogen en preventie onder studenten (train-de-trainer)

Dialogen die we tot dus ver uit de weg gingen worden op een speelse manier geopend. De perfecte stimulans op het gesprek over psychologische veiligheid op de werkvloer te voeren.

Per sessie kunnen er 6-32 medewerkers deelnemen. Daarnaast is er een spelleider nodig. Het spel moet nog worden ontwikkeld dus in de testfase wordt onderzocht wat wel en niet werkt.